

ภูมิปัญญาลุ่มแม่น้ำตาปี : ประวัติศาสตร์ คุณค่าและการเชื่อมต่อ
อารยธรรมศรีวิชัย*

THE TAPEE BASIN WISDOM : THE HISTORY VALUES AND THE
LINKAGE TO SRIVICHAYA CIVILIZATION

จำเรียม ชูช่วยสุวรรณ

Chumrurn Chuchoysuwarn

นักวิชาการอิสระผู้เชี่ยวชาญด้านมนุษยและสังคม

Independent Scholars of Human and Social Experts, Thailand

ประสิทธิ์ พันธวงษ์

Prasit Phanthawong

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์สุราษฎร์ธานี

Mahachulalongkornrajavidyalaya University Suratthani Buddhist College, Thailand

E-mail: informationsearch3000@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยมีวัตถุประสงค์ดังนี้ 1) เพื่อศึกษาพลวัตภูมิปัญญาลุ่มแม่น้ำตาปี : ประวัติศาสตร์ คุณค่าเชื่อมต่อดารยธรรมศรีวิชัย 2) เพื่อศึกษากระบวนการถ่ายทอดภูมิปัญญาชุมชนภูมิปัญญาลุ่มแม่น้ำตาปี : ประวัติศาสตร์ คุณค่าและการเชื่อมต่อดารยธรรมศรีวิชัย จังหวัดสุราษฎร์ธานี 3) เพื่อสังเคราะห์องค์ความรู้ชุมชนภูมิปัญญาลุ่มแม่น้ำตาปี : ประวัติศาสตร์ คุณค่าและการเชื่อมต่อดารยธรรมศรีวิชัยจังหวัดสุราษฎร์ธานีเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก ประกอบด้วย 6 กลุ่ม คือ 1) ผู้เชี่ยวชาญวิถีชีวิตภูมิปัญญาจำนวน 10 คน 2) นักวิชาการสังคมวิทยาและพัฒนาชุมชนจำนวน 3 คน 3) นักวิชาการด้านวัฒนธรรมจำนวน 2 คน 4) นักวิชาการด้านประวัติศาสตร์จำนวน 3 คน 5) ตัวแทนประชาสังคมจำนวน 5 คน 6) นักธุรกิจการท่องเที่ยวจำนวน 4 คน รวมทั้งหมด 27 คน นำเสนอผลวิจัยโดยวิธีการพรรณนาวิเคราะห์

ผลการวิจัยพบว่า

1) พลวัตภูมิปัญญาลุ่มแม่น้ำตาปี : ประวัติศาสตร์ คุณค่าและการเชื่อมต่อดารยธรรมศรีวิชัยจังหวัดสุราษฎร์ธานี ได้จากความรู้เกี่ยวกับภูมิศาสตร์ วัฒนธรรมของพื้นที่ ประวัติศาสตร์การตั้งถิ่นฐานของชุมชน 2) กระบวนการถ่ายทอดภูมิปัญญาชุมชนภูมิปัญญาลุ่มแม่น้ำตาปี : ประวัติศาสตร์ คุณค่าและการเชื่อมต่อดารยธรรมศรีวิชัยจังหวัดสุราษฎร์ธานี ด้วย

* Received 5 September 2019; Revised 18 October 2019; Accepted 26 October 2019

ปัจจัย 4 และพลวัตการเชื่อมเส้นทางเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์อารยธรรมศรีวิชัยเป็นต้น 3) สืบเคราะห์องค์ความรู้ชุมชนภูมิปัญญาลุ่มแม่น้ำตาปี: ประวัติศาสตร์ คุณค่าและการเชื่อมต่ออารยธรรมศรีวิชัยจังหวัดสุราษฎร์ธานี พิจารณาได้จากองค์ความรู้ประวัติศาสตร์การตั้งถิ่นฐานของชุมชนรอบอ่าวบ้านดอนเพื่อเปิดวิถียุทธศาสตร์แห่งศรีวิชัยจักคืบชีพด้วยร่องรอยทางวิถีชีวิตภูมิปัญญาที่ฝังรากลงสู่พื้นที่อ่าวบ้านดอน ที่เคยมีในยุคหนึ่งกลับคืนมาสู่ดินแดนนี้แห่งยุคนี้ขึ้นมาเพื่อเป็นที่รองรับวิถียุทธศาสตร์แห่งศรีวิชัยอันจักคืบชีพมาสู่ดินแดนนี้โดยการขับเคลื่อนผ่านกิจกรรมและโครงการต่าง ๆ ของจังหวัดสุราษฎร์ธานี เช่น นวัตกรรมชุมชน ตลาดประชารัฐ ตลาดวัฒนธรรม ถนนสายวัฒนธรรมลุ่มแม่น้ำตาปีเมืองคนดีศรีสุราษฎร์สืบต่อไป

คำสำคัญ: ภูมิปัญญาลุ่มแม่น้ำตาปี, ประวัติศาสตร์ลุ่มแม่น้ำตาปี, คุณค่าลุ่มแม่น้ำตาปี, อารยธรรมศรีวิชัย

Abstract

The purposes of this research were to 1) study Dynamic for the Tapee River Basin Wisdom: the History values and the linkage to Srivichaya Civilization 2) study communication process for the Tapee River Basin Wisdom: the History values and the linkage to Srivichaya Civilization 3) to synthesize the knowledge of the Tapee River Wisdom Community: the History the Values and the linkage to Srivichaya Civilization in Suratthani Province. It was a qualitative and field notes research by in-depth interviews consists 6 Groups is 1) lifestyle Wisdom expert 10 person 2) Academic sociologist and community development 3 person 3) Cultural scholar 2 person 4) Historical scholars 3 person 5) Civil society representatives 5 person 6) Tourism business 4 person Total 27 person. Research results by analyzing descriptive methods were presented.

The results showed that:

1) study Dynamic for of the Tapee River Wisdom Community: and the linkage to Srivichaya Civilization in Suratthani Province by the knowledge of geography, culture of the area, community settlement history, way of life, wisdom. 2) Communication process for the Tapee River Basin Wisdom: the History Values and the linkage to Srivichaya Civilizationthe community with 4 factors and the dynamic of connecting routes, eco-tourism networks, Srivichai civilization, etc. 3) synthesize the knowledge of the Tapee River Wisdom Community, the History, the Values and the linkage to Srivichaya Civilization in Suratthani Province. It was considered from the knowledge of the history settlement of communities around Ban Don Bay to open the spirit of Srivijaya and to resurrect with the

signs of the way of life, and wisdom rooted into the area of Ban Don Bay. That was in that era, and returned to that land of this era to come up to support the spirit of Srivijaya. That will revive this land by driving through activities and projects of Surat Thani such as innovative community ways, Pracha Rat Market, cultural market and cultural road of Tapee River Basin, the city of good people in Suratthani to survive.

Keywords: Tapee River Wisdom, History Of Tapee River, Values Of Tapee River, Srivichaya Civilization Of Tapee River Basin

บทนำ

สายน้ำลำคลองก่อกำเนิดประวัติศาสตร์ วิถีชีวิตภูมิปัญญาที่ทำให้เกิดความหลากหลายในชุมชนที่มีสายน้ำไหลผ่าน ชาวบ้านในอดีตได้พึ่งพาอาศัยแม่น้ำลำคลองในการเลี้ยงชีพ เช่น ปลูกข้าว จับปลา ล่าสัตว์ และพึ่งพาอาศัยกันในการแบ่งผลผลิต แต่ในขณะเดียวกันความหลากหลายในวิถีชีวิตมาร่วมกันเป็นประวัติศาสตร์ วิถีภูมิปัญญา มนุษย์จึงต้องเรียนรู้ที่จะจัดความสัมพันธ์กับธรรมชาติ โดยอาศัยธรรมชาติ นำมาใช้ประโยชน์ในการดูแลรักษาตนเอง เมื่อก้าวไปสู่ความทันสมัยของชุมชน ภายใต้ระบบโลกาภิวัตน์ชุมชนไทยมีการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้น (ประสิทธิ์ พันธวงษ์, 2559) หลังจากแผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติฉบับที่ 1 ใน พ.ศ. 2504 เป็นต้นมา รัฐได้พัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน เข้าสู่ชุมชน ระบบการผลิต แบ่งแยกจากเดิมที่การผลิตและการบริโภคเคยรวมอยู่ในชุมชนเดียวกัน มาเป็นการผลิตเพื่อขายให้คนอื่น ทรัพยากรธรรมชาติของชุมชนถูกเปลี่ยนมือเป็นของรัฐและนายทุน ระบบความสัมพันธ์ของคนในชุมชนเปลี่ยนแปลงไป ซึ่งสุราษฎร์ธานีเป็นที่ตั้งของเมืองเก่า เป็นศูนย์กลางของเมืองศรีวิชัย มีหลักฐานแสดงถึงการตั้งรกรากและเส้นทางสายไหมในอดีต จนเป็นอาณาจักรศรีวิชัยในช่วงหลังพุทธศตวรรษที่ 13-18 (อมรา ศรสุชาติ, 2561) โดยมีหลักฐานทางประวัติศาสตร์เป็นเครื่องยืนยันความรุ่งเรืองในอดีต ภูเขาสำคัญของจังหวัดสุราษฎร์ธานี ได้แก่ เทือกเขาบรรทัด เทือกเขาตะนาวศรี ซึ่งทอดยาวผ่านพื้นที่จังหวัดใกล้เคียงหลายจังหวัด และทอดเปิดสู่อ่าวไทยเทือกเขาภูเก็ตด้านตะวันตก เป็นต้นกำเนิดลุ่มน้ำใหญ่น้อยรวม 14 ลุ่มน้ำ ซึ่งลุ่มน้ำที่สำคัญ ได้แก่ ลุ่มน้ำตาปี พุมดวง ท่าทอง ท่ากระจ่าย ไชยา ท่าฉาง เป็นต้น แม่น้ำลำคลองทุกสายล้วนไหลลงสู่อ่าวไทย จากฝั่งตะวันตกพื้นที่ลาดเอียงไปทางทิศตะวันออก ซึ่งมีลักษณะคล้ายกระทะหงาย (คณะกรรมการยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดสุราษฎร์ธานี, 2557)

แม่น้ำตาปีเป็นแม่น้ำสายหลักของชาวจังหวัดสุราษฎร์ธานี และครอบคลุมบริเวณหลายพื้นที่หลายอำเภอ ทำให้มีบทบาทสำคัญต่อการดำรงชีพ เป็นแหล่งเศรษฐกิจ ประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรม มีวรรณกรรมท้องถิ่น ซึ่งเป็นวิธีการถ่ายทอดโดยใช้การเล่า ขับร้องหรือสวด เพื่อสื่อสารเรื่องราวความรู้สึกนึกคิด ระหว่างกลุ่มคนในท้องถิ่นสืบต่อ ๆ กันมา มีรูปแบบฉันทลักษณ์และภาษาที่ใช้เป็นไปตาม ความนิยมของท้องถิ่นนั้น (วรารัตน์ มหามนตรี, 2557) พบมากได้แก่ ตำนาน นิทาน

พื้นบ้าน เพลงกล่อมเด็ก วรรณกรรม ประเพณีนี้มีความสำคัญและคุณค่าต่อชุมชนท้องถิ่น คือ ช่วยอธิบายความเป็นมาของชุมชน และเล่าพันธุ์ของชาวเมืองสุราษฎร์ธานีและชุมชนใกล้เคียง สะท้อนความเป็นมาของสังคม ความเชื่อ ค่านิยมของแต่ละท้องถิ่น เป็นเครื่องอบรมสั่งสอนจริยธรรม (ปริญญา ปานชานา, 2557) ของคนในชุมชน และ เป็นแหล่งบันทึกข้อมูลด้านประเพณี วัฒนธรรม ตลอดจนการดำเนินชีวิตของผู้คนในท้องถิ่นนั้น มีการเชื่อมโยงวิถีชีวิตภูมิปัญญากับอารยธรรมศรีวิชัยโดยผ่านการกระจายวิถีชีวิตความเป็นอยู่ในเรื่องของอาหาร เครื่องนุ่งห่ม ยารักษาโรคและที่อยู่อาศัย (ครองชัย หัตถา, 2561)

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าว คณะผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาพลวัตกระบวนการถ่ายทอดภูมิปัญญาเพื่อสังเคราะห์องค์ความรู้ชุมชนภูมิปัญญาลุ่มแม่น้ำตาปี : ประวัติศาสตร์ คุณค่าและการเชื่อมต่ออารยธรรมศรีวิชัยจังหวัดสุราษฎร์ธานีโดยการขับเคลื่อนผ่านกิจกรรมและโครงการต่าง ๆ ของจังหวัดสุราษฎร์ธานี เช่น นวัตกรรมชุมชน ตลาดประชารัฐ ตลาดวัฒนธรรม ถนนสายวัฒนธรรมลุ่มแม่น้ำตาปีเมืองคนดีศรีสุราษฎร์เพื่อสร้างมาตรฐานคุณภาพชีวิตที่ดีของคนในจังหวัดสุราษฎร์ธานียังเป็นรูปธรรมและเป็นพลังขับเคลื่อนการพัฒนาจังหวัดสุราษฎร์ธานีก้าวสู่การเป็นเมืองมั่งคั่ง มั่นคงและยั่งยืนของภาคใต้ของประเทศไทยต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาพลวัตภูมิปัญญาลุ่มแม่น้ำตาปี : ประวัติศาสตร์ คุณค่าเชื่อมต่ออารยธรรมศรีวิชัย
2. เพื่อศึกษากระบวนการถ่ายทอดภูมิปัญญาชุมชนภูมิปัญญาลุ่มแม่น้ำตาปี : ประวัติศาสตร์ คุณค่าและการเชื่อมต่ออารยธรรมศรีวิชัยจังหวัดสุราษฎร์ธานี
3. เพื่อสังเคราะห์องค์ความรู้ชุมชนภูมิปัญญาลุ่มแม่น้ำตาปี: ประวัติศาสตร์ คุณค่าและการเชื่อมต่ออารยธรรมศรีวิชัยจังหวัดสุราษฎร์ธานี

วิธีดำเนินการวิจัย

ขอบเขตของการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้รูปแบบการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ดังต่อไปนี้

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

การเก็บรวบรวมข้อมูลชุมชนลุ่มแม่น้ำตาปี 5 อำเภอ ได้แก่ อำเภอไชยา อำเภอท่าฉาง อำเภอพุนพิน อำเภอเมืองและอำเภอกาญจนดิษฐ์ในจังหวัดสุราษฎร์ธานี คณะผู้วิจัยได้คัดเลือกพื้นที่ชุมชนเป้าหมายของลุ่มแม่น้ำตาปี โดยมีประเด็นดังนี้ (1) พลวัตภูมิปัญญาลุ่มแม่น้ำตาปี : ประวัติศาสตร์ คุณค่าเชื่อมต่ออารยธรรมศรีวิชัยประกอบด้วย ตำนานโบราณคดีรอบอ่าวบ้านดอน การตั้งถิ่นฐานของชุมชนตามหลักภูมิศาสตร์และวัฒนธรรม องค์ความรู้พลวัต

ประวัติศาสตร์การตั้งถิ่นฐานของชุมชนลุ่มน้ำตาปี (2) กระบวนการถ่ายทอดภูมิปัญญาชุมชนภูมิปัญญาลุ่มแม่น้ำตาปี: ประวัติศาสตร์ คุณค่าและการเชื่อมต่ออารยธรรมศรีวิชัยจังหวัดสุราษฎร์ธานี ประกอบด้วย วิถีชีวิตของชุมชนลุ่มแม่น้ำตาปี ภูมิปัญญาในการจัดการตนเองของชุมชนลุ่มแม่น้ำตาปี ภูมิปัญญาการเชื่อมโยงอารยธรรมศรีวิชัยของลุ่มแม่น้ำตาปีจังหวัดสุราษฎร์ธานี พลวัตภาคประชาสังคมในการจัดการตนเองลุ่มแม่น้ำ ตาปีจังหวัดสุราษฎร์ธานี เส้นทางและเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ลุ่มแม่น้ำตาปี (3) สังเคราะห์องค์ความรู้ชุมชนภูมิปัญญาลุ่มแม่น้ำตาปี : ประวัติศาสตร์ คุณค่าและการเชื่อมต่ออารยธรรมศรีวิชัยจังหวัดสุราษฎร์ธานี

2. ขอบเขตด้านประชากร

การสัมภาษณ์เชิงลึกประกอบด้วย 6 กลุ่ม คือ 1) กลุ่มผู้เชี่ยวชาญวิถีชีวิตภูมิปัญญาชุมชนๆ ละ 2 คน มี 5 ชุมชนรวมจำนวน 10 คน 2) กลุ่มนักวิชาการสังคมวิทยาและพัฒนาชุมชน จำนวน 3 คน 3) นักวิชาการด้านวัฒนธรรม จำนวน 2 คน 4) นักประวัติศาสตร์ จำนวน 3 คน 5) กลุ่มตัวแทนประชาสังคมจำนวน 5 คน 6) นักธุรกิจการท่องเที่ยวจำนวน 4 คน รวมทั้งหมดจำนวน 27 คน รวมข้อมูลมาสังเคราะห์องค์ความรู้จนได้ข้อมูลครบถ้วนเพื่อวิเคราะห์ภูมิปัญญาลุ่มแม่น้ำตาปี : ประวัติศาสตร์ คุณค่าและการเชื่อมต่ออารยธรรมศรีวิชัย

3. ขอบเขตด้านพื้นที่

ผู้วิจัยได้กำหนดพื้นที่วิจัยคือ 5 อำเภอ ได้แก่ อำเภอไชยา อำเภอท่าฉาง อำเภอพุนพิน อำเภอเมืองและอำเภอกาญจนดิษฐ์ ในจังหวัดสุราษฎร์ธานี

การศึกษาวิจัยเรื่อง “ภูมิปัญญาลุ่มแม่น้ำตาปี : ประวัติศาสตร์ คุณค่าและการเชื่อมต่ออารยธรรมศรีวิชัย” มีวิธีดำเนินการศึกษา 3 แบบ คือ

3.1 การศึกษาเอกสาร เป็นการศึกษาค้นคว้าเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์รอบอ่าวบ้านดอน แนวคิดเกี่ยวกับอารยธรรมศรีวิชัยจังหวัด สุราษฎร์ธานี แนวคิดภูมิปัญญาวิถีชีวิตชาวบ้าน แนวคิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม แนวคิดเกี่ยวกับการปรับตัวทางวัฒนธรรม แนวคิดการจัดการตนเองของชุมชนท้องถิ่น แนวคิดการท่องเที่ยว เชิงอนุรักษ์ แนวคิดเกี่ยวกับการตั้งถิ่นฐาน ทฤษฎีการแพร่กระจายทางวัฒนธรรม และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมานำเสนอ

3.2 การสัมภาษณ์เชิงลึก ประกอบด้วย สัมภาษณ์เชิงลึกประกอบด้วย 6 กลุ่ม คือ 1) กลุ่มผู้เชี่ยวชาญวิถีชีวิตภูมิปัญญาชุมชนๆ ละ 2 คน มี 5 ชุมชนรวมจำนวน 10 คน 2) กลุ่มนักวิชาการสังคมวิทยาและพัฒนาชุมชน จำนวน 3 คน 3) นักวิชาการด้านวัฒนธรรม จำนวน 2 คน 4) นักประวัติศาสตร์ จำนวน 3 คน 5) กลุ่มตัวแทนประชาสังคม 5 คน 6) นักธุรกิจการท่องเที่ยว 4 คน รวมทั้งหมด 27 คน รวมข้อมูลองค์ความรู้จนได้ข้อมูลครบถ้วนเพื่อวิเคราะห์และสังเคราะห์การจัดการความรู้การแพทย์แผนไทยของพระสงฆ์ในจังหวัดสุราษฎร์ธานี

3.3 การวิเคราะห์ข้อมูลจะใช้ประเด็นที่ศึกษาที่กำหนดไว้ในแต่ละประเด็น ที่ได้จากเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและลงพื้นที่เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกและสนทนากลุ่ม มาเชื่อมโยงหาความสัมพันธ์ของข้อมูล เพื่อนำมาประมวลผล วิเคราะห์และสังเคราะห์ผลออกมาโดยวิธีการพรรณนาวิเคราะห์เพื่อค้นหาคำตอบความรู้ภูมิปัญญาภูมิปัญญาแม่บ้าน : ประวัติศาสตร์ คุณค่าและการเชื่อมต่ออารยธรรมศรีวิชัย

ผลการวิจัย

ภูมิปัญญาแม่บ้าน : ประวัติศาสตร์ คุณค่าเชื่อมต่ออารยธรรมศรีวิชัย ผลการวิจัยพบ ประเด็นหลัก 3 ประเด็น ดังนี้

ประเด็นหลักที่ 1 พลวัตภูมิปัญญาแม่บ้าน : ประวัติศาสตร์ คุณค่าเชื่อมต่ออารยธรรมศรีวิชัยซึ่งสามารถจำแนกเป็นประเด็นรองได้ 3 ประเด็น ได้แก่

1.1 ตำนานโบราณคดีรอบอ่าวบ้านดอน ซึ่งเป็นความรู้เกี่ยวกับสถานที่ปรากฏในตำนานโบราณคดี ได้จากลักษณะของแผ่นดินรอบอ่าวบ้านดอน แผ่นดินในท้องที่อำเภอไชยา อำเภอลำพูน อำเภอพุนพิน อำเภอศรีรัฐนิคม อำเภอเมือง และอำเภอกาญจนดิษฐ์ เครื่องมือหินของสมัยอายุหิน รอบอ่าวบ้านดอนการที่ได้พบตั้งแต่สมัยอายุหินคือเมื่อหลายพันปีหรือหมื่นปีแล้วมนุษย์รอบอ่าวบ้านดอน ก่อนชาวอินเดียเข้ามาเป็นที่ทราบกันอยู่แล้วว่า ชาวอินเดียได้เกี่ยวข้องกับดินแดนแถบนี้ไม่น้อยกว่า 2,000 ปีมาแล้วมนุษย์ที่อาศัยอยู่ในดินแดนรอบอ่าวบ้านดอนในเวลานั้นได้ดี ได้แบ่งชนเผ่าดั้งเดิมบนแหลมมลายูทั้งหมดออกเป็น 3 ชั้น คือ 1) ชนเดิมแท้ 2) ชนมลายูเดิม และ 3) ชนมลายู อย่างที่เห็นๆ กันอยู่ในปัจจุบัน และเรื่องเล่าเกี่ยวกับพื้นที่ พวกมลายูและพวกคนเดิม ๆ ของถิ่นนี้ โดยเฉพาะในการล่าสัตว์ และมีไม้ไผ่ก็ยังคงใช้กันในวงการพิธีกรรมนิยม เช่น การตัดสายสะตือเด็ก เป็นต้น” เครื่องมือหินแห่งสมัยหินยุคหลังนี้ คนพื้นเมืองเรียกกันว่า “หินขวานฟ้า” โดยคิดเอาว่าเป็นหินที่ตกลงมาจากฟ้า ในขณะที่ฟ้าผ่าจึงทำให้มีคนออกเที่ยวค้นหา “หินขวานฟ้า” เมื่อผ่าลงมาแล้วในทีใดทีหนึ่ง ถ้าบังเอิญไปพบวัตถุหินนี้เข้าจริงๆ ก็ยังยึดถือว่าเป็นของขลังยิ่งขึ้น “ชาวมลายูบนแหลมมลายู เรียกขวานหินนี้ว่า “บาตุลินตา, หะลินตา, หรือ บาตุปีเตอ” ซึ่งทั้งสามคำนี้ล้วนแต่แปลว่าสายฟ้า เป็นเครื่องรางที่มีอำนาจศักดิ์สิทธิ์ เขาถุเดียวไก่ที่จะเอาไปชนด้วยหินขวานฟ้านี้ โดยเชื่อกันว่าต้องชนะแน่เพราะเดียวไก่ของตนจะปกลึกไปในไก่ที่เป็นคู่ประสพการณ์เกี่ยวกับโบราณวัตถุโบราณสถานในพื้นที่ เกิดเหตุการณ์อันสำคัญในสมัยโบราณในด้านประวัติศาสตร์และโบราณคดีของอ่าวบ้านดอนหลักแห่งวิชาโบราณคดี คือ หลักฐานพยาน ปรากฏอยู่เป็นวัตถุแล้วเราอาจกล่าวได้โดยการคำนวณจากจดหมายเหตุจีนหรือขึ้นวัตถุ เช่น เศษกระเบื้อง ลินค่าหรือแม่ที่สุแต่รูปประติมากรรมต่าง ๆ ที่ตกหล่นอยู่ เป็นเครื่องบอกระยะเวลาเพียงเท่านั้นเท่านั้นที่เป็นหลักยึดถือกันในฝ่ายวิชาโบราณคดี

ข้อสังเกต และความเห็นเกี่ยวกับตำนานโบราณคดีในพื้นที่ เหตุใดชาวอินเดียจึงใช้เส้นทางตะกั่วป่า-รอบอ่าวบ้านดอน เป็นเส้นทางสำคัญสำหรับข้ามแหลม ทั้งที่ยังมีเส้นทางอื่น ๆ อยู่อีกไม่น้อย เราจะทราบได้ในเมื่อได้ศึกษาเรื่องราวของตะกั่วป่าจนเป็นที่เข้าใจแล้วนั่นเอง ทำไมชาวอินเดียจึงไม่เล่นเรืออ้อมแหลมสิงคโปร์โดยผ่านช่องมะละกา ก็เนื่องจากช่องมะละกาเต็มไปด้วยโจรสลัด เรือชาวอินเดียและเปอร์เซียเล็กและมีคนเรือน้อยเกินไป กว่าที่จะสู้โจรสลัดได้จึงนิยมการข้ามแหลม ซึ่งเป็นการปลอดภัยกว่านี้ประการหนึ่ง อีกประการหนึ่งก็คือว่าการขนถ่ายข้ามแหลมที่ตะกั่วป่า-บ้านดอน เป็นการรวดเร็วกว่าทั้งไม่ต้องรับอันตรายจากการพลาตมรสุมโดยไม่จำเป็น

1.2 การตั้งถิ่นฐานของชุมชนตามหลักภูมิศาสตร์และวัฒนธรรม ซึ่งเป็นความรู้เกี่ยวกับภูมิศาสตร์และวัฒนธรรมในพื้นที่ ทางฝั่งตะกั่วปามีที่ทอดสมอหลบมรสุมได้อย่างดีทุกเรือที่มาจากอินเดียได้ เมื่อเดินทางมาถึงหมู่เกาะอันดามันจะต้องอ้อม เพื่อหลบภัยจากการยื้อแย่งของคนป่าบนหมู่เกาะเหล่านั้น เรือจะแล่นตรงไปยังตะกั่วป่าอย่างเหมาะสมที่สุด และที่สำคัญยิ่งไปกว่านี้ก็คือ ว่าอ่าวบ้านดอนมีแม่น้ำตาปีลิกเข้าไปทางตะกั่วปากมีแม่น้ำตะกั่วป่าเข้ามา ทำให้มีการขนถ่ายบนบกตอนที่จะเชื่อมกันเหลือน้อยมาก เมื่อพิจารณาในด้านภูมิประเทศสำหรับทำกิจกรรม ก็จะได้เห็นว่าแม้ทางฝั่งตะกั่วป่าจะไม่มีที่ดินอันเหมาะสม แต่เมื่อข้ามมาทางฝั่งตะวันออกก็จะพบที่ดินอันอุดมสมบูรณ์ซึ่งชาวอินเดียรู้จักกันดีในสมัยนั้น การตั้งถิ่นฐานของชุมชนตามหลักภูมิศาสตร์ นักภูมิศาสตร์ชาวกรีกได้เขียนหนังสือภูมิศาสตร์โบราณไว้เล่มหนึ่งบอกที่ตั้งชุมชนโบราณจากหลักฐานโบราณคดีเท่าที่ได้สำรวจทั้งหมดในภาคใต้เป็นที่ยืนยันว่า ยังไม่มีผู้พบชุมชนโบราณที่ตั้งอยู่บริเวณที่เป็นเขตภูเขาเลย ซึ่งก็คล้ายๆ กับชุมชนโบราณในภาคต่าง ๆ ของประเทศไทย ซึ่งมักจะตั้งอยู่ในที่ราบหรือบนเนินใกล้ที่ราบซึ่งน้ำท่วมไม่ถึง และมีพื้นที่ราบกว้างขวางเพียงพอสำหรับใช้เป็นที่พักชั่วคราวได้ ในบริเวณจังหวัดภาคใต้เท่าที่มีการสำรวจพบและได้ตรวจสอบ แล้วเกือบทุกแห่งตั้งอยู่บนที่ราบริมฝั่งทะเล ตัวชุมชนเองจะตั้งอยู่บนสันทราย บางแห่งมีคูน้ำคันดินล้อมรอบ รอบ ๆ บริเวณที่ตั้งชุมชนเหล่านั้นเป็นที่ราบสามารถปลูกข้าวได้ และอยู่ไม่ไกลจากฝั่งทะเลมากนัก เมืองที่พบอยู่ลิกเข้าไปในแผ่นดินคืออ่าวบ้านดอน วัฒนธรรมที่แสดงพัฒนาการการตั้งถิ่นฐาน คัมภีร์ทางพระพุทธศาสนาได้มีกล่าวถึงเรื่องการเดินเรือไปยังสุวรรณภูมิเหมือนกัน เช่น สังฆาทคกเถาถึงเรื่องพราหมณ์สังฆะกล่าวถึงเงินสำหรับให้ทานในโรงทานของตนจะขาดมือ จึงลงเรือไปค้าทางสุวรรณภูมิ ในมหาชาติเถาเรื่องพระโพธิสัตว์ ขออนุญาตมารดาไปเสี่ยงโชคทางสุวรรณภูมิ เพื่อหาทรัพย์มาถวายบัลลังก์กิน เรือแตกกลางทะเล จนนางเมขลาต้องช่วย แสดงให้เห็นชัดเจนว่าในสมัยที่แต่งคัมภีร์ชาดกนั้น ได้มีการเดินเรือมายังสุวรรณภูมิแล้ว ใช้เส้นทางตะกั่วป่า-รอบอ่าวบ้านดอน มีความเหมาะสมที่สุด

ข้อสังเกต และความเห็นเกี่ยวกับการตั้งถิ่นฐานและวัฒนธรรมในพื้นที่ พุทธศตวรรษที่ 13 อธิบาย บอกว่า ศรีวิชัย มีเรือเดินทะเลก็น่าจะเป็นเรือสินค้าเดินระหว่างเมืองจีนและอินเดีย หรือเลยไปจนถึงตะวันออกกลาง นักประวัติศาสตร์ตีความว่า ศรีวิชัยร่ำรวยเพราะการค้า

(อ่าวบ้านดอน) ก็คงจะเป็นจริงแต่สิ่งที่ซ่อนอยู่ภายใต้การค้าขายสินค้า คือ การเปลี่ยนแปลง การกระจายและการปรับตัวทางวัฒนธรรมภายในลุ่มแม่น้ำตาปีจนทำให้เกิดวิถีชีวิตภูมิปัญญาลุ่มแม่น้ำตาปีจนมาถึงปัจจุบัน

1.3 องค์ความรู้พลวัตประวัติศาสตร์การตั้งถิ่นฐานของชุมชนลุ่มน้ำตาปี องค์ความรู้ประวัติศาสตร์การตั้งถิ่นฐานของชุมชนลุ่มน้ำตาปี ซึ่งเป็นประวัติศาสตร์การตั้งถิ่นฐานในปัจจุบันนี้ แผ่นดินตอนที่เป็นกันอ่าว คือเขตอำเภอท่าฉาง อำเภอพนมพิณ อำเภอเมือง และอำเภอกาญจนดิษฐ์ ส่วนที่ติดต่อกับอำเภอทั้งหมดนี้ กำลังงอกออกไปในทะเลโดยอัตราที่รวดเร็ว เพราะอำนาจของแม่น้ำตาปีที่พาเอาโคลนเลนดินทรายมาถมอ่าวให้ดินยื่นออกไปอย่างไม่รู้จักหยุดหย่อนอีกประการหนึ่ง น่าจะเข้าใจว่าแผ่นดินของโลก ตรงที่รอบอ่าวบ้านดอน หรือฝั่งตะวันออกของแหลมมลายูตอนกลางเป็นแผ่นดิน อยู่ในยุคที่กำลังฟูหรือลอยตัวขึ้นๆ คือ ตอนที่ได้รับโคลนของแม่น้ำตาปี ได้กำลังดันขึ้น เป็นตอนออกไปปีละประมาณ 10-20 วา ทั้งหมดนี้ทำให้เห็นได้ชัดเจนว่า อ่าวบ้านดอนในสมัยเมื่อ 2000 ปีมาแล้ว ความเชื่อมโยงสัมพันธ์ของชุมชนลุ่มน้ำกับชุมชนพื้นที่อื่นแหลมมลายูหรือแหลมทองทั้งหมดนี้มีนามอีกอย่างหนึ่งว่าสุวรรณภูมิ ในภาษกรีกตามบันทึกภูมิศาสตร์ปโตเลมี เรียกว่า ไครเซ โคโรนีส ซึ่งแปลว่า แผ่นดินทองเหมือนกัน ข้อนี้ทำให้เราทราบได้ว่า คำว่า “เมืองทอง” นี้เรียกกันมาพันกว่าปีแล้ว เมื่อได้ศึกษาวรรณคดีอินเดียในสมัยโบราณจนเป็นที่พอใจแล้วได้ยืนยันว่า เมื่อรวมแหลม มลายูทั้งหมดเข้าด้วยกันกับเกาะสุมาตราเกาะชวาแล้ววรรณคดีอินเดียโบราณเรียกว่า สุวรรณทวีป ได้มีชนชาติต่างๆ เข้ามาเกี่ยวข้องด้วย คือชาวอินเดีย ชาวจีน ชาวอาหรับ ชาวเปอร์เซีย ชาวกรีก กระทั่งชนชาวโพนินเซีย ในบรรดาชาติต่างๆ เหล่านี้ นับว่าชาวอินเดียเป็นชาติที่สำคัญที่สุดที่เข้ามาเกี่ยวข้องด้วย เพราะได้นำเอาวัฒนธรรม, ศาสนา, ศิลปกรรมและอื่นๆ เข้ามา ความรู้เรื่องการเดินทางข้ามคาบสมุทรเส้นทางข้ามคาบสมุทรเป็นการเดินทางติดต่อระหว่างทะเลอันดามัน และทะเลจีนตอนใต้มีอยู่หลายเส้นทาง ได้แก่ 1) กระบุรี – ชุมพร นับเป็นเส้นทางที่สั้นที่สุด 2) คลองราชบุรี – พะโต๊ะ – แม่น้ำหลังสวน 3) พังดิก – คลองเหล – คลองสก – คลองพุมดวง – แม่น้ำตาปี – อ่าวบ้านดอน 4) คลองมะรุย – คลองชะอุ่น – คลองสก – คลองพุมดวง – แม่น้ำตาปี – อ่าวบ้านดอน 5) คลองปะกาไสย – คลองโตรม – คลองอีปัน – แม่น้ำตาปี – อ่าวบ้านดอน 6) คลองท่อม – คลองสินปุน – แม่น้ำตาปี – อ่าวบ้านดอน 7) ปากแม่น้ำกันตัง – แม่น้ำตรัง – ห้วยยอด – พังงา – ร่อนพิบูลย์ – นครศรีธรรมราช 8) สตูล – ทะเลสาบสงขลา 9) ไทรบุรี – ทะเลสาบสงขลา

ความรู้เรื่องอารยธรรมศรีวิชัยในชุมชน แม้ว่าเรื่องราวของอาณาจักรศรีวิชัยยังอยู่ในระหว่างการค้นคว้าศึกษาวิพากษ์วิจารณ์กันอย่างมากก็จริง แต่ก็เป็นที่ยอมรับกันแล้วในข้อหนึ่ง ว่าศูนย์กลางอำนาจของอาณาจักรนี้ได้เคยตั้งอยู่ที่ดินแดนรอบอ่าวบ้านดอน เป็นระยะยาวระยะหนึ่งโดยแน่นอน คุณงามความดีของการมีอาณาจักรศรีวิชัยที่เคยมีอยู่ในดินแดนนี้ควรจะมี

การรื้อฟื้นให้กลับมาในฐานะที่ว่า “วิญญาณศรีวิชัยคีนชีพ” เพื่อประโยชน์และความสุขแก่มหาชน ในถิ่นนี้และได้ถือเป็นเอกลักษณ์ไทยไปในที่สุด

ประเด็นหลักที่ 2 กระบวนการถ่ายทอดภูมิปัญญาชุมชนภูมิปัญญาลุ่มแม่น้ำตาปี : ประวัติศาสตร์ คุณค่าและการเชื่อมต่ออารยธรรมศรีวิชัยจังหวัดสุราษฎร์ธานี สามารถจำแนกเป็น ประเด็นรองได้ 5 ประเด็น ได้แก่

2.1 วิถีชีวิตของชุมชนลุ่มแม่น้ำตาปี กระบวนการถ่ายทอดภูมิปัญญา ประกอบด้วย (1) วิถีชีวิตของชุมชนเกี่ยวกับอาหาร การดำเนินชีวิตของผู้คนในสังคมผ่านวิถีชีวิตซึ่งแต่ละท้องถิ่นล้วนมีวิถีชีวิตเกี่ยวกับอาหาร แตกต่างกันไปตามเส้นทางแห่งสัญจรทางการค้า เป็นวิถีการดำรงชีพของตนในแต่ละยุคสมัย ที่บ่งชี้ถึงการดำรงชีวิตของผู้คนในสังคม ซึ่งมีการปรับเปลี่ยนไปตามกาลและเวลา (2) วิถีชีวิตของชุมชนเกี่ยวกับที่อยู่อาศัย “ภาคใต้” เป็นภูมิภาคที่มีลักษณะทางกายภาพของพื้นที่เป็นคาบสมุทรที่ทอดตัวยาวในแนวเหนือใต้ และขนานด้วยทะเลทั้งสองฟาก คือ อ่าวไทย และทะเลอันดามัน เป็นทำเลที่ตั้งทำให้ภาคใต้เป็นศูนย์กลางการติดต่อค้าขาย และการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมมาตั้งแต่โบราณจึงเป็นมูลเหตุให้ภาคใต้เป็นพื้นที่ที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม และศาสนามากกว่าพื้นที่อื่นๆ จึงทำให้ภาคใต้มีความโดดเด่นทั้งในแง่ต่างๆ (3) วิถีชีวิตของชุมชนเกี่ยวกับเครื่องนุ่งห่ม ผ้าทอภาคใต้แสดงอัตลักษณ์เฉพาะของแต่ละชุมชนมีการสืบสานศิลปหัตถกรรมทั้งวิธีการทอสดลายและสีส้นของผ้ามาหลายชั่วอายุคนด้วยวิธีการทอ เช่น กลุ่มทอผ้าสตรีบ้านพุมเรียง (4) วิถีชีวิตของชุมชนเกี่ยวกับยารักษาโรค การแพทย์พื้นบ้านเป็นภูมิปัญญาที่ใช้ดูแลสุขภาพและรักษาโรคภัยของคนไทยมาช้านาน ซึ่งมีการถ่ายทอดภูมิปัญญาจากรุ่นสู่รุ่น ผสมผสานกับวัฒนธรรมในท้องถิ่น การแพทย์แผนไทยประกอบด้วยองค์ความรู้ และภูมิปัญญาหลายด้านทั้งการนวด อบ ประคบ ซึ่งภูมิปัญญาการใช้สมุนไพรเพื่อการรักษาโรคก็เป็นองค์ความรู้ที่ได้รับการสืบทอดมาจนปัจจุบัน

2.2 ภูมิปัญญาในการจัดการตนเองของชุมชนลุ่มแม่น้ำตาปี ประกอบด้วย (1) ภูมิปัญญาในการจัดการตนเองเกี่ยวกับอาหาร ได้แก่ ไข่มุกรายของยาย บุญมี มณีรัตน์ อายุ 77 ปี เล่าให้ฟังว่า เมื่อ ไซยาเดิมอุดมสมบูรณ์มีการทำนาปลูกข้าวหรือเรียกได้ว่า “ในน้ำมีปลาในนามีข้าว ภูมิปัญญาแกงปักษ์ใต้ นางนาฏญา คงนาค อายุ 52 ปี เล่าให้ฟังว่า อาหารพื้นบ้านภาคใต้มีรสชาติโดดเด่นเป็นเอกลักษณ์เฉพาะภาษาปักษ์ใต้ว่า “ไม่ซีจิดเครื่อง” เครื่องปรุงต้องสดสะอาด แกงที่ขึ้นชื่อมากของปักษ์ใต้ คือ แกงไตปลาหรือแกงพุงปลา แกงเหลือง หรือ แกงส้ม ที่เรียก “แกงเหลือง” ภูมิปัญญาขนมจิ้งจอกโบราณของนางวรรณ พูนสวัสดิ์ อายุ 68 ปี เล่าให้ฟังว่า สมัยพระยาวังจีสัตยานุรักษ์ ในสกุล “ศรียาภัย” เจ้าเมืองไชยมาตั้งฉางข้าวที่เมืองโล๊ะเป็นขนมโบราณ ที่มีการทำกันมานานนับร้อยปี ภูมิปัญญาข้าวยาสมุนไพรของนาง ละอ อินทร์พรหม อายุ 68 ปี เล่าให้ฟังว่า ข้าวยาเป็นอาหารพระราชวัง เกิดขึ้นสมัยราชอาณาจักรของพระยานคร ขณะนั้นเป็นช่วงเดือนถือศีลอด ปรากฏว่าหลายคนมีอาการปวดท้อง บ้างก็ท้องร่วง บ้างก็ท้องอืด เมื่อพระยานครทรงทราบจึงสั่งให้หมอประจำราชวัง

คิดแก้ปัญหา 2 วันหลังจากนั้น หมอด้งกล่าวก็บอกพระยานครว่า หลังจากนั้นทุกคนต้องมาละศีลอดพร้อมกัน และกินอาหารสุตที่เขาคิดค้นขึ้นมา นั่นก็ คือ ข้าวยานั่นเอง และภูมิปัญญาขนมแท้งต้มลูกโยมโบราณของนางประนอม ฤกษ์เกษตร อายุ 72 ปี เล่าให้ฟังว่า ขนมต้มใบพ้อ (ข้าวต้มลูกโยม) หรือที่เรียกกันว่า “ขนมต้ม” หรือ “แท้งต้ม” เป็นข้าวต้มลูกโยมชนิดหนึ่งที่ทำในเทศกาลบุญชักพระของชาวใต้ (2) ภูมิปัญญาในการจัดการตนเองเกี่ยวกับที่อยู่อาศัย ซึ่งนายสมล ล้อมสมบัติ อายุ 58 ปี เล่าประวัติบ้าน 200 กว่าปี เป็นบ้านหลังแรกของในบางของ “คุณพระจันทร์ศึกประชิด” ปัจจุบันเป็นของ “คุณอเนก” รับมรดกในฐานะทายาทนั่นเอง ส่วนพระครูสุกิตติธรรมคุณ เจ้าอาวาสวัดมูลเหล็ก ศูนย์เรียนรู้ทางประวัติศาสตร์และโบราณคดีศรีวิชัยวัดมูลเหล็กอำเภอท่าฉาง จังหวัดสุราษฎร์ธานี เล่าให้ฟังว่า เรือนพื้นดินเป็นรูปแบบสถาปัตยกรรมที่สะท้อนวิถีชีวิตของผู้อยู่อาศัยผ่านยุคผ่านสมัยโดยมีวัดเป็นศูนย์กลางอันเป็นเอกลักษณ์ของผู้คนในแต่ละพื้นที่ที่มีการดำเนินชีวิตที่แตกต่างกันก็เกิดขึ้นจากภูมิปัญญาในการเรียนรู้บริบททางสังคมและระบบธรรมชาตินั่นเอง (3) ภูมิปัญญาในการจัดการตนเองเกี่ยวกับเครื่องนุ่งห่ม ซึ่งนางหวันมะ นุ้ยหมิม กลุ่มทอผ้าสตรีบ้านพุมเรียง ได้เล่าให้ฟังว่า ผ้าพุมเรียงมาจากกลันตัน ตรังกานู ซึ่งโดยส่วนใหญ่ชาวมุสลิมผู้หญิงทอผ้าผู้ชายออกทะเลหาปลา ซึ่งร้านนี้ทอผ้ามาราวเกือบ 70 ปีแล้ว เพราะทอผ้าตั้งแต่อายุ 17 ปี ซึ่งลักษณะการแต่งกายชาวภาคใต้ใช้ผ้าหลายรูปแบบทั้งผ้าฝ้าย ผ้าแพร ผ้าเขียนลายเทียน ผ้ามัดย้อม หลังจากการรับอิทธิพลของมาเลเซีย อินโดนีเซียชาวไทยมุสลิมภาคใต้นิยมนุ่งใส่สร้อยลายตารางแบบชาวบางกอล ส่วนชาวไชยามีเอกลักษณ์เฉพาะเป็นของตนเองใช้ผ้าทอพุมเรียงเป็นผ้าที่ทอจากอำเภอไชยาจังหวัดสุราษฎร์ธานีปัจจุบัน (4) ภูมิปัญญาในการจัดการตนเองเกี่ยวกับยารักษาโรค ซึ่งยายย่อง จันทรวิมล อายุ 89 ปี และลูกสาวนางสาลี อายุ 62 ปี จันทรวิมล ได้เล่าให้ฟังว่า เรื่องยาสมุนไพร เช่น “เด็กชักระดุก” ใช้ “ซึกลา” ที่ไต่ถุนบ้านมาผสมกับยาลูกกลอนทำให้เด็กหายได้ แต่ยายจำไม่ได้แล้วว่าเป็นยาสมุนไพรอะไร สมุนไพรมากมายไม่ต้องปลูกขึ้นเองตามธรรมชาติ เอามาต้มยาหม้อกิน สามวันเจ็ดวันก็หาย ตอนนี้อายุ 89 ปีแล้วไม่เคยเป็นโรคอะไรแต่ต้อง “กินผักตามฤดูกาล” จากผักกลายเป็นอาหาร จากอาหารกลายเป็นยาอายุวัฒนะ และนายเขารัตน์ หนูขุนนางอาชีพหมอยาพื้นบ้าน ได้เล่าให้ฟังว่า ตระกูลของผมเป็น “ครูหมอยา” ตั้งแต่สมัยทวดมีการตำยาหมอ เรียกว่า “หมอลางบ้าน” มีคนมาให้ตำกันอย่างมากมาย ซึ่งพ่อเล่าให้ฟังว่า พ่อก็ได้ตำมาจากปู่ซึ่งเป็นหมอชาวบ้านที่ตำยาเหมือนกันสิ่งที่สืบทอด “ยาริดสีดวง” เป็นยาที่สืบทอดตั้งแต่บรรพบุรุษ

2.3 ภูมิปัญญาการเชื่อมโยงอารยธรรมศรีวิชัยของกลุ่มแม่น้ำตาปีจังหวัดสุราษฎร์ธานี ซึ่งสามารถจำแนกเป็นประเด็นรองได้ 4 ประเด็น คือ 1) ภูมิปัญญาเชื่อมโยงอารยธรรมศรีวิชัยเกี่ยวกับอาหาร ในการดำรงชีพของชาวจังหวัดสุราษฎร์ธานี เป็นที่ตั้งของเมืองเก่าเป็นศูนย์กลางของเมืองศรีวิชัย มีหลักฐานแสดงถึงการตั้งรกรากและเส้นทางสายไหมในอดีต พื้นที่จังหวัดสุราษฎร์ธานีที่มีความเจริญขึ้นจนเป็นอาณาจักรศรีวิชัยในช่วงพุทธศตวรรษที่ 13-18 เป็นทั้งแหล่งเศรษฐกิจ ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรมต่าง ๆ รวมไปถึงวิถีชีวิตการกิน เป็นวิธีการถ่ายทอดโดยใช้การเล่า

ขับร้องหรือสวด เพื่อสื่อสารเรื่องราวความรู้สึกนึกคิด ระหว่างกลุ่มคนในท้องถิ่นสืบต่อ ๆ กันมาจนถึงปัจจุบัน 2) ภูมิปัญญาเชื่อมโยงอารยธรรมศรีวิชัยเกี่ยวกับที่อยู่อาศัยซึ่งแดนแถบแหลมมลายูตอนเหนือเมื่อประมาณ 2,000 -3,000 ปีล่วงมาแล้วเรามีคนป่าพวกนิโกรโต เป็นเจ้าของถิ่นเดิมแล้วยังมีคนมาเลย์ มอญ เขมร และไทยอพยพเข้าไปตั้งถิ่นฐานจับจองแหล่งความอุดมสมบูรณ์ตามที่ราบชายทะเลท่ามาหากินกระจัดกระจายกันอยู่เป็นแห่ง ๆ และคนไทยยุคนั้นก็คือ บรรพบุรุษของคนไทยภาคใต้ในยุคนี้น คนไทยพวกแรกที่อพยพลงมาในแผ่นดินไทยทุกวันนี้ ที่สามารถเดินทางมาเป็นระยะไกลที่สุดการดำรงชีวิตของคนไทยภาคใต้ในสมัยโบราณก่อนที่จะได้รับอารยธรรมจากอินเดีย จีน อาหารบมลายู ยุโรปตะวันตกก็ได้เดินทางเข้ามาติดต่อกับค้าขายในภูมิภาคนี้แต่ไม่ได้ทิ้งร่องรอยอิทธิพลทางวัฒนธรรมไว้มากเหมือนอินเดียที่ตั้งรกรากกลุ่มชนขนาดเล็ก ๆ กระจายเป็นหมู่บ้านเล็ก ๆ ซึ่งปรากฏตามรอยอารยธรรมศรีวิชัยว่า คาบสมุทรมลายูสมัยก่อนยังมี ชื่อว่า “ตะโกลา” ซึ่งมีปรากฏในแผนที่โลกในเมืองไทย คือ ตะโกลา ซึ่งยืตัวว่าคนได้มีมาก่อนแล้วมีการเชื่อม ตะกั่วป่าและตะโกลา มายังบ้านเราเขียนไว้เมือง ๆ หนึ่งในอ่าวบ้านดอน ว่า Kokkonogara ซึ่งแปลว่า โคนครั้ง “นคร” นี่เป็น นครแรกของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ อยู่ตรงที่อ่าวบ้านดอน นี่คือหลักฐานความเจริญ ของการเดินทางคาบสมุทรมลายูในยุคนั้น 3) ภูมิปัญญาเชื่อมโยงอารยธรรมศรีวิชัยเกี่ยวกับเครื่องนุ่งห่มเป็นประวัติศาสตร์ของการทอผ้าจากเส้นใยและการค้าขายตามเส้นทางสายไหมอันเลื่องชื่อคนเอเชียก็พยายามที่จะเรียนรู้จากนั้นการปลูกหม่อนเลี้ยงไหมจึงได้แพร่หลายไปยังประเทศเกาหลี ญี่ปุ่น ประเทศในคาบสมุทรมลายูอินโดจีนและอินเดีย ซึ่งมาค้าขายบริเวณ “อ่าวบ้านดอน” ในอดีตเป็นแห่งรวมอารยธรรมโบราณที่สืบทอดยาวนานนับพันปี เดิมดินแดนประวัติศาสตร์ที่เคยผดความยิ่งใหญ่จนถูกขนานนามเป็นศูนย์รวมเป็นศูนย์กลางอาณาจักรศรีวิชัยอาณาจักรอัครสถานในอุษาคเนย์ที่ทรงอิทธิพลที่สุดในทะเลจีนใต้หลักฐานทางโบราณคดีที่บ่งชี้ว่าบริเวณรอบอ่าวบ้านดอน คือ เส้นทางสัญจรทางการค้าและเป็นท่าเรือรับส่งสินค้าแห่งสำคัญอันถือเป็นจุดนัดพบของพ่อค้าวาณิชทั้งหลายอย่าง 2 ชักโลกที่ต่างมุ่งมาดปรารถนาจะเดินทางมาค้าขายโดยพ่อค้าชาวจีนได้นำเครื่องกระเบื้องต่าง ๆ บรรทุกส่งเรือสำเภาล่องผ่าน “แหลมญวน” เข้าสู่เมืองไซยาเพื่อจะมายังอ่าวบ้านดอนส่วนพ่อค้า “ชาวอินเดียและเปอร์เซีย” จะล่องเรือสินค้าผ่านมหาสมุทรอินเดียมาขึ้นฝั่งที่เมือง “ตะกั่วป่า” จากนั้นเดินข้ามสันปันน้ำแล้วล่องเรือต่อมาทำให้น้ำตาปี โดยมีจุดหมายที่อ่าวบ้านดอนเช่นกันแล้วมีการขยับขยายเติบโตเรื่อย ๆ จนกลายเป็นอาณาจักรขึ้นมา ซึ่งทำให้เกิดวิถีชีวิตภูมิปัญญาวัฒนธรรมต่าง ๆ ในลุ่มแม่น้ำตาปีอย่างมากมายที่เห็นเชิงประจักษ์ในทุกวันนี้ 4) ภูมิปัญญาเชื่อมโยงอารยธรรมศรีวิชัยเกี่ยวกับการรักษาโรคมนุษย์เรารู้จักใช้สมุนไพรในด้านการบำบัดรักษาโรคมานานหลายพันปี เริ่มตั้งแต่ยุคหินแอนเดอร์ทัลในประเทศอิรักพบหลักฐานมีการใช้สมุนไพรจากการขุดค้นหลุมฝังศพ เม็กซิโกพบว่าชาวอินเดียแดงรู้จักใช้ต้นตะบองเพชร เป็นยาฆ่าเชื้อและรักษาบาดแผลและต่อมาชาวบาบิโลเนียนได้ใช้สมุนไพรเพิ่มเติมจากชาวซูเมเรียน ได้แก่ ใบมะขามแขก หญ้าฝรั่ง ลูกผักชี อบเชย และกระเทียม ในยุคต่อมาอียิปต์โบราณมีตำราสมุนไพรที่เก่าแก่เมื่อ 1,600 ปี ก่อนคริสต์ศักราช โดยใช้รูปแบบในการเตรียมยาในสมัย

นั้น ได้แก่ การต้ม การชง ทำเป็นผง กลั่น เป็นเม็ด ทำเป็นยาพอก เป็นขี้ผึ้ง หลังจากสมุนไพรได้เจริญรุ่งเรืองในอียิปต์ก็ได้มีการสืบทอดกันมาทั้งในแถบยุโรปและแอฟริกา เอเชีย ตามบันทึกประวัติศาสตร์พบว่ามีการใช้สมุนไพรที่อินเดียก่อน แล้วสืบทอดมาที่จีน มะละกา และประเทศไทยจนพัฒนาเป็นภูมิปัญญาเพื่อการรักษาโรคที่เป็นเอกลักษณ์ของแต่ละประเทศที่มีการค้าขายติดต่อตามเส้นทางการสัญจรเชื่อมโยงแต่ละเมืองทำให้เกิดกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างการพัฒนาพืชสมุนไพรซึ่งกันและกัน

2.4 พลวัตภาคประชาสังคมในการจัดการตนเองกลุ่มแม่น้ำตาปีจังหวัดสุราษฎร์ธานี ซึ่งสามารถจำแนกเป็นประเด็นรองได้ 3 ประเด็นได้แก่

2.4.1 การมีส่วนร่วมในการจัดการตนเองของชุมชน ประกอบด้วย

1) การมีส่วนร่วมในการจัดการตนเองของชุมชนลีเล็ด เป็นกลุ่มท่องเที่ยวชุมชนที่มีการก่อตั้งกลุ่มท่องเที่ยวเพื่อการอนุรักษ์ชุมชนลีเล็ด ด้านพื้นที่ ทั้งผู้นำชุมชนและผู้ใหญ่บ้านได้ร่วมกันมอบที่ดินทำเป็นถนนของชุมชน, สร้างสะพานคอนกรีตชมชุมชน ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ทั้งผู้นำชุมชนและผู้ใหญ่บ้านร่วมกันสร้างที่พักเป็นบ้านพักโฮมสเตย์ จัดทำกิจกรรมสันทนาการคือ เดินป่า ล่องเรือชมธรรมชาติ ปลุกป่าชายเลน ร้านค้ากลุ่มสินค้าโอท็อปผลิตภัณฑ์ชุมชนลีเล็ด สร้างร้านอาหารชุมชนและเครื่องดื่ม และสร้างป้ายบอกทางมายังชุมชนลีเล็ดอีกด้วย ด้านสภาพแวดล้อม ทั้งผู้นำชุมชนและผู้ใหญ่บ้านนำกลุ่มท่องเที่ยวทุกกลุ่มปลูกป่าชายเลนเป็นการเพิ่มของป่าชายเลนและทรัพยากรในน้ำจึงเป็นการช่วยกันรักษาป่าชายเลนและทรัพยากรทางน้ำ และมีการจัดการขยะและสิ่งแวดล้อมในชุมชน 2) การมีส่วนร่วมในการจัดการตนเองของชุมชนท่าฉาง ด้านพื้นที่ ทั้งผู้นำชุมชนและผู้ใหญ่บ้านรวมกลุ่มจัดการตนเองด้านพื้นที่ซึ่งเป็นสิ่งดึงดูดใจของแหล่งท่องเที่ยว ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ทั้งผู้นำชุมชนและผู้ใหญ่บ้าน ร่วมกันจัดกิจกรรมสันทนาการ ได้แก่ ศึกษาแหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์และโบราณคดีศรีวิชัย แห่และอาบน้ำในบ่อน้ำพุร้อนธรรมชาติ จัดการเรื่องที่พักเป็นบ้านพักแบบโฮมสเตย์ และรีสอร์ทใกล้ ๆ ตามความสะดวก และสร้างป้ายบอกทางไปยังแหล่งท่องเที่ยวชุมชนด้วย ได้สร้างศูนย์การเรียนรู้เกี่ยวกับวัดพระบรมธาตุไชยาราชวรวิหาร สวนโมกขพลาราม แหล่งทำนาผลิตไข่เค็ม การท่องเที่ยวสถานที่ปฏิบัติธรรม ศึกษาโบราณสถานประวัติศาสตร์แบบศรีวิชัย พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ วิถีและกระบวนการถ่ายทอดความรู้สู่ผู้อื่น การมีส่วนร่วมในการจัดการตนเองด้านสภาพแวดล้อม ทั้งผู้นำชุมชนและผู้ใหญ่บ้านจัดการบรรยากาศอย่างร่มรื่น เรียบสงบ ถ้ำรักษาพระวิหารคด พระพุทธรูปศิลาทรายแดง 3 องค์ รูปปั้นพระชยาภินันท์ วิหารหลวงพ่อโต การจัดการด้านการส่งเสริมเศรษฐกิจในหมู่บ้าน 3) การมีส่วนร่วมในการจัดการตนเองของชุมชนพุมเรียง การจัดการตนเองของชุมชนโดยการมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชน และผู้ใหญ่บ้าน ในด้านพื้นที่ ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก และด้านสภาพแวดล้อม พบว่า ด้านพื้นที่ ทั้งผู้นำชุมชนและผู้ใหญ่บ้านร่วมกันจัดการตนเองบ้านแหลมใหญ่ ชายทะเลพุมเรียง, บ้านหัวเลนหมู่บ้านหัตถกรรมตีเต็นกลุ่มทอผ้าไหมพุมเรียง ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก

สะดวก ทั้งผู้นำชุมชนและผู้ใหญ่บ้านร่วมกันจัดการตนเองตั้งแต่สร้างกิจกรรมปั่นจักรยาน, เที่ยวชิมอาหารทะเล, ศูนย์การเรียนรู้ผลิตภัณฑ์ผ้าไหมพมเรียงศิลป์หัตถกรรมวิสาหกิจชุมชนเมืองไชยา ด้านสภาพแวดล้อม ทั้งผู้นำชุมชนและผู้ใหญ่บ้านร่วมกันจัดโครงการป่าในเมืองพมเรียง, ผ้าทอกับวิถีชีวิตคนพมเรียง

2.4.2 การส่งเสริมเครือข่ายในการจัดการตนเองของชุมชนลุ่มแม่น้ำตาปี เป็นการส่งเสริมเครือข่ายในการจัดการตนเองของชุมชนประกอบด้วย 3 ประการดังนี้ 1) การค้นหาคุณค่าและอัตลักษณ์ของศิลปะในแต่ละชุมชน พบว่า คุณค่าและอัตลักษณ์ของศิลปะในแต่ละชุมชน คือ ธรรมชาติป่าชายเลน วิถีชีวิตประมงพื้นบ้าน ผลิตภัณฑ์ OTOP สินค้าจากชุมชน วัดพระบรมธาตุไชยาราชวรวิหาร สวนโมกขพลาราม พ่อท่านข้าวสุกวัดบางใบไม้ และชายทะเลแหลมโพธิ์ 2) การส่งเสริมการพัฒนาต่อยอดเพื่อสร้างมูลค่า พบว่า การส่งเสริมเครือข่ายในการจัดการตนเองของชุมชนต้องสร้างโปรแกรมการท่องเที่ยวเส้นทางธรรมชาติ จัดกิจกรรมการท่องเที่ยวภายในชุมชนที่น่าสนใจมีโอกาสได้สัมผัสเสน่ห์ชุมชนด้วย และเชื่อมต่อส่งต่อเครือข่ายชุมชนอื่น ผลการสนทนากลุ่มผู้เชี่ยวชาญให้เพิ่มข้อ 3) การส่งเสริมการอนุรักษ์และเชื่อมโยงเครือข่าย พบว่า การส่งเสริมการอนุรักษ์และเชื่อมโยงเครือข่ายมีการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท) จังหวัดสุราษฎร์ธานี เป็นคนชวนทุกเครือข่ายมาเรียนรู้ และตั้งเป็นคณะกรรมการ บริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวขับเคลื่อนให้เชื่อมโยงกัน คณะกรรมการรณรงค์เกี่ยวกับการอนุรักษ์และการสืบสานเชื่อมโยงโดยการเพ้นหาคนรุ่นหลังไปร่วม เชื่อมโยงเครือข่ายด้วยการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น ทุกกิจกรรมจะต้องคืนให้แก่ชุมชน 10 เปอร์เซ็นต์ทุกเครือข่าย

2.4.3 พลวัตภาคประชาสังคมในการจัดการตนเองของชุมชนลุ่มแม่น้ำตาปี ประกอบด้วย ชุมชนลีเล็ด ชุมชนท่าฉาง ชุมชนเลม็ด ชุมชนพมเรียง ประกอบด้วย การมีส่วนร่วมในการจัดการตนเองของชุมชนลุ่มแม่น้ำตาปี และการส่งเสริมเครือข่ายในการจัดการตนเองของชุมชนลุ่มแม่น้ำตาปีการมีส่วนร่วมในการจัดการตนเองของชุมชนลุ่มแม่น้ำตาปี ประกอบด้วย พลวัตภาคประชาสังคมการจัดการตนเองของชุมชน แบ่งออกเป็น 3 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านพื้นที่ พบว่ากลุ่มท่องเที่ยวชุมชนร่วมกันเสียสละพื้นที่ สร้างสำนักงานกลุ่มท่องเที่ยวชุมชน สร้างถนนของชุมชน สร้างสะพานชมตลาด ชมธรรมชาติ สร้างศูนย์อาหารชุมชน แบ่งเป็นพื้นที่ตั้งร้านค้าชุมชน สร้างห้องสุขาชุมชน 2) ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก พบว่ากลุ่มท่องเที่ยวชุมชนให้บริการบ้านพักโฮมสเตย์ บริการกิจกรรมสันทนาการ เช่น เดินป่า ล่องเรือชมธรรมชาติ ปลูกป่าชายเลน บริการร้านค้าสินค้าโอท็อป และให้บริการสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์สู่ความเป็นพลวัตภาคประชาสังคมของจังหวัดสุราษฎร์ธานีด้านและ 3) ด้านสภาพแวดล้อม พบว่ากลุ่มท่องเที่ยวชุมชนมีเจ้าหน้าที่นำนักท่องเที่ยวมาจุดแรกคือศูนย์ท่องเที่ยวชุมชนเล่าอดีต เช่นโครงการป่าในเมือง นำชมภูมิเป็นพิพิธภัณฑ์ ทุนทางวัฒนธรรมที่เป็นเสน่ห์ของชุมชน

2.5 เส้นทางและเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์กลุ่มแม่น้ำตาปี ซึ่งสามารถจำแนกเป็นประเด็นรองได้ 3 ประเด็นได้แก่ คือ

2.5.1 ศักยภาพในการจัดการตนเองของชุมชนกลุ่มน้ำตาปี ประกอบด้วย 5 ประเด็น ดังนี้ 1) ด้านพื้นที่ จากการศึกษาศักยภาพของกลุ่มท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์กลุ่มแม่น้ำตาปี โดยการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก การสนทนากลุ่ม และจากการสังเกต พบว่าสภาพพื้นที่ทั้ง 4 แหล่งท่องเที่ยว ได้แก่ กลุ่มท่องเที่ยวชุมชนลีเล็ด กลุ่มท่องเที่ยวชุมชนท่าฉาง กลุ่มท่องเที่ยวชุมชนเลม็ด และกลุ่มท่องเที่ยวชุมชนพุมเรียง 2) ด้านความสะดวกในการเข้าถึง จากการศึกษาศักยภาพของกลุ่มท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์กลุ่มแม่น้ำตาปี โดยการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก การสนทนากลุ่ม และจากการสังเกต พบว่า มีศักยภาพด้านความสะดวกในการเข้าถึง กล่าวคือความสะดวกในการเดินทางเข้าถึงการท่องเที่ยว 3) ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก จากการศึกษาศักยภาพของกลุ่มท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์กลุ่มแม่น้ำตาปี โดยการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก การสนทนากลุ่ม และจากการสังเกต พบว่า มีศักยภาพด้านสิ่งอำนวยความสะดวก มีศักยภาพด้านสิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยวในบางเรื่อง ซึ่งในการศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้แบ่งศักยภาพด้านสิ่งอำนวยความสะดวกของเชิงอนุรักษ์กลุ่มแม่น้ำตาปี ออกเป็น 6 กลุ่ม ประกอบด้วย (1) ที่พัก (2) ร้านอาหาร (3) การคมนาคมขนส่ง (4) กิจกรรมสันทนาการ (5) สิ่งอำนวยความสะดวกอื่น ๆ เช่น ป้ายบอกทาง แผนที่บริเวณแหล่งท่องเที่ยวป้ายประกาศเตือนข้อควรระวัง ฯลฯ และ (6) ร้านค้า 4) ด้านสภาพแวดล้อม จากการศึกษาศักยภาพของกลุ่มเชิงอนุรักษ์กลุ่มแม่น้ำตาปี โดยการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก การสนทนากลุ่ม และจากการสังเกต พบว่า บริเวณชายทะเลแหลมโพธิ์ มีทิวทัศน์สวยงาม วิวดิตทะเล และสวนสาธารณะแหลมโพธิ์เป็นป่าชายเลน มีต้นโกงกาง ต้นลำพู เกาะเสร็จ เป็นเกาะที่เกิดจากการพัดพาของสินทรายในทะเลที่มาสะสมกันนานวันเข้า ก็กลายเป็นเกาะทราย ที่มีต้นไม้ขึ้นมาพอให้ไถ่ร่มเงา เนื้อที่ไม่ได้มากในยามที่น้ำขึ้น แต่ขนาดจะกว้างใหญ่เพิ่มขึ้นไปอีกหลายเท่าในยามที่น้ำลง และกลุ่มทอผ้าไหม (5) ด้านการมีส่วนร่วม จากการศึกษาศักยภาพของกลุ่มเชิงอนุรักษ์กลุ่มแม่น้ำตาปี โดยการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก การสนทนากลุ่ม และจากการสังเกต พบว่า ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ โดยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีนโยบายให้หน่วยงานในสังกัดจัดทำโครงการป่าในเมือง เพื่อเป็นการเพิ่มพื้นที่ป่า

2.5.2 พัฒนาเส้นทางและเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของชุมชนกลุ่มน้ำตาปีผลการวิจัยพบ 2 รูปแบบดังนี้ 1) เส้นทางวันเดียว (ไม่ค้างคืน) เริ่มต้นตั้งแต่ (1) ศึกษาเส้นทางธรรมชาติป่าชายเลน (2) ล่องเรือชมวิถีชีวิตประมงพื้นบ้าน (3) พายเรือแคนู ถีบจักรยานน้ำ (4) ร่วมกิจกรรมปลูกป่าชายเลน (5) เลือกชมเลือกซื้อผลิตภัณฑ์ OTOP สินค้าจากชุมชน เป็นการสิ้นสุดเส้นทางท่องเที่ยววันเดียว 2) เส้นทางวันเดียว (ค้างคืน) เริ่มต้นตั้งแต่ (1) ศึกษาเส้นทางธรรมชาติป่าชายเลน (2) ล่องเรือชมวิถีชีวิตประมงพื้นบ้าน (3) พายเรือแคนู ถีบจักรยานน้ำ (4) ร่วม

กิจกรรมปลูกป่าชายเลน (5) เลือกชมเลือกซื้อผลิตภัณฑ์ OTOP สินค้าจากชุมชน (6) ศึกษาแหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์และโบราณคดีศรีวิชัย ที่วัดมุลเหล็ก (7) บ่อน้ำพุร้อนธรรมชาติ และการเข้าใจภูมิปัญญาท้องถิ่นวัฒนธรรมของชุมชน การได้เรียนรู้วิถีชีวิตแบบดั้งเดิม เรียนรู้ศิลปวัฒนธรรมที่กำลังจะสูญหายให้เกิดจิตสำนึกเกิดการฟื้นฟูต่อไป เป็นการสิ้นสุดเส้นการท่องเที่ยววันเดียว (ค้างคืน)

2.5.3 เสนอเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์อารยธรรมศรีวิชัยของชุมชนลุ่มน้ำตาปี การวิจัยเรื่องเส้นทางและเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ลุ่มแม่น้ำตาปี ศักยภาพในการจัดการตนเอง 5 ด้าน ประกอบด้วย (1) ด้านพื้นที่ มีแหล่งท่องเที่ยวที่สวยงามและมีความเป็นธรรมชาติที่ไม่มีการตัดแปลงและเป็นแหล่งที่ดึงดูดนักท่องเที่ยว ความสวยงามลักษณะเด่นในตัวเอง ความเก่าแก่ทางประวัติศาสตร์ วัฒนธรรมประเพณีในท้องถิ่น (2) ด้านความสะดวกในการเข้าถึง มีสภาพของเส้นทางการเดินทางที่สะดวก โดยเฉพาะเส้นทางหลักในการเดินทางได้หลากหลาย เส้นทางในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว (3) ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ที่พัก แรม ร้านอาหาร เครื่องดื่ม สถานบริการต่าง ๆ สัญญาณโทรศัพท์ น้ำประปา ไฟฟ้าและการรักษาความปลอดภัย (4) ด้านสภาพแวดล้อม สภาพทางกายภาพ สภาพอากาศ ระบบนิเวศ และสภาพอื่น ๆ ของแหล่งท่องเที่ยว และ (5) ด้านการมีส่วนร่วม ได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนโดยองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น และชุมชนเพื่อนำไปสู่การสร้างรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของอารยธรรมศรีวิชัยของชุมชนลุ่มน้ำตาปี

ประเด็นหลักที่ 3 สังเคราะห์องค์ความรู้ชุมชนภูมิปัญญาลุ่มแม่น้ำตาปี: ประวัติศาสตร์คุณค่าและการเชื่อมต่ออารยธรรมศรีวิชัยจังหวัดสุราษฎร์ธานี ประกอบด้วย (1) พลวัตภูมิปัญญาลุ่มแม่น้ำตาปี : ประวัติศาสตร์ คุณค่าเชื่อมต่ออารยธรรมศรีวิชัยเกี่ยวกับตำนานโบราณคดีในพื้นที่ชาวอินเดียจึงใช้เส้นทางตะกั่วป่า-รอบอ่าวบ้านดอน เป็นเส้นทางสำคัญสำหรับข้ามแหลม ทั้งที่ยังมีเส้นทางอื่น ๆ อยู่อีกไม่น้อย เราจะทราบได้เมื่อได้ศึกษาเรื่องราวของตะกั่วป่าจนเป็นที่เข้าใจแล้วนั่นเอง ชาวอินเดียจึงไม่แล่นเรืออ้อมแหลมสิงคโปร์โดยผ่านช่องมะละกา ก็เนื่องจากช่องมะละกาเต็มไปด้วยโจรสลัด เรือชาวอินเดียและเปอร์เซียเล็กและมีคนเรือน้อยเกินไป กว่าที่จะสุจริตสลัดได้จึงนิยมการข้ามแหลม ซึ่งเป็นการปลอดภัยกว่านี้ประการหนึ่ง อีกประการหนึ่งก็คือการขนถ่ายข้ามแหลมที่ตะกั่วป่า-บ้านดอน เป็นการรวดเร็วกว่าทั้งไม่ต้องรับอันตรายจากการพลาตมรสุมโดยไม่จำเป็นแต่ก็เป็นที่ยอมรับกันแล้วในข้อหนึ่ง ว่าศูนย์กลางอำนาจของอาณาจักรนี้ได้เคยตั้งอยู่ที่ดินแดนรอบอ่าวบ้านดอน เป็นระยะยาวระยะหนึ่งโดยแน่นอน คุณงามความดีของการมีอาณาจักรศรีวิชัยที่เคยมีอยู่ในดินแดนนี้ควรจะมีการรื้อฟื้นให้กลับมาในฐานะที่ว่า “วิญญูณศรีวิชัยคืนชีพ” เพื่อประโยชน์และความสุขแก่มหาชนในถิ่นนี้และได้ถือเป็นเอกลักษณ์ไทยไปในที่สุด (2) กระบวนการถ่ายทอดภูมิปัญญาชุมชนภูมิปัญญาลุ่มแม่น้ำตาปี: ประวัติศาสตร์ คุณค่าและการเชื่อมต่ออารยธรรมศรีวิชัยจังหวัดสุราษฎร์ธานีเป็นการ สื่อสารเรื่องราวความรู้สึกรักนึกคิด สะท้อนความเป็นมาของวิถีชีวิต สังคม ความเชื่อ ค่านิยมของแต่ละท้องถิ่นที่มีการเชื่อมโยงกันซึ่งทำให้เกิดวิถีชีวิตภูมิ

อภิปรายผล

พลวัตภูมิปัญญาลุ่มแม่น้ำตาปี : ประวัติศาสตร์ คุณค่าเชื่อมต่ออารยธรรมศรีวิชัย ผลการวิจัย พบว่าตำนานโบราณคดีรอบอ่าวบ้านดอน ซึ่งเป็นความรู้เกี่ยวกับสถานที่ปรากฏในตำนานโบราณคดี ได้จากลักษณะของแผ่นดินรอบอ่าวบ้านดอน แผ่นดินในท้องที่อำเภอไชยา อำเภอกาญจนบุรี อำเภอบางละมุง อำเภอเมือง และอำเภอกาญจนบุรีในจังหวัดสุราษฎร์ธานี ก่อนชาวอินเดียเข้ามาเป็นที่ทราบกันอยู่แล้วว่า ชาวอินเดียได้เกี่ยวข้องกับดินแดนแถบนี้ไม่น้อยกว่า 2,000 ปี มาแล้ว มนุษย์ที่อาศัยอยู่ในดินแดนรอบอ่าวบ้านดอนในเวลานั้นได้ดี ได้แบ่งชนเผ่าดั้งเดิมบนแหลมมลายูทั้งหมดออกเป็น 3 ชั้น คือ 1) ชนเดิมแท้ 2) ชนมลายูเดิม และ 3) ชนมลายู อย่างที่เห็นๆ กันอยู่ในปัจจุบัน รวมถึงการตั้งถิ่นฐานของชุมชนตามหลักภูมิศาสตร์และวัฒนธรรม ซึ่งเป็นความรู้เกี่ยวกับภูมิศาสตร์และวัฒนธรรมในพื้นที่ ทางฝั่งตะกั่วป่ามีที่ทอดสมอหลบมรสุมได้อย่างดีทุกเรือที่มาจากอินเดียได้ เมื่อเดินทางมาถึงหมู่เกาะอันดามันจะต้องอ้อม เพื่อหลบภัยจากการยื้อแย่งของคนป่าบนหมู่เกาะเหล่านั้น เรือจะแล่นตรงไปยังตะกั่วป่าอย่างเหมาะสมที่สุด พลวัตประวัติศาสตร์การตั้งถิ่นฐานของชุมชนลุ่มน้ำตาปี องค์ความรู้ประวัติศาสตร์การตั้งถิ่นฐานของชุมชนลุ่มน้ำตาปี ซึ่งเป็นประวัติศาสตร์การตั้งถิ่นฐานในปัจจุบันนี้ แผ่นดินตอนที่เป็นกันอ่าว คือเขตอำเภอกาญจนบุรี อำเภอบางละมุง อำเภอเมือง และอำเภอกาญจนบุรี ส่วนที่ติดต่อกับอำเภอกาญจนบุรี กำลังงอกออกไปในทะเลโดยอัตราที่รวดเร็ว เพราะอำนาจของแม่น้ำตาปีที่พาเอาโคลนเลนดินทรายมาถมอ่าวให้ดินยื่นออกไปอย่างไม่รู้จักหยุดหย่อน อีกประการหนึ่ง น่าจะเข้าใจว่าแผ่นดินของโลก ตรงที่รอบอ่าวบ้านดอน หรือฝั่งตะวันออกของแหลมมลายูตอนกลางเป็นแผ่นดิน อยู่ในยุคที่กำลังฟูหรือลอยตัวขึ้นๆ คือ ตอนที่ได้รับโคลนของแม่น้ำตาปี ได้กำลังดันขึ้นเป็นตอนออกไปปีละประมาณ 10-20 ซม. ทั้งหมดนี้ทำให้เห็นได้ชัดเจนว่า อ่าวบ้านดอนในสมัยเมื่อ

2000 ปีมาแล้ว ความเชื่อมโยงสัมพันธ์ของชุมชนลุ่มน้ำกับชุมชนพื้นที่อื่น แหลम्मลายูหรือแหลम्मทองทั้งหมดนี้มีนามอีกอย่างหนึ่งว่าสุวรรณภูมิแห่งศรีวิชัยจักคินชีพด้วยร่องรอยทางวิถีชีวิตภูมิปัญญาที่ฝังรากลงสู่พื้นที่อ่าวบ้านดอน สอดคล้องกับงานวิจัยของ พงศ์ธันว สำเภาเงิน ได้ศึกษาเรื่องความเชื่อมโยงของวัฒนธรรมท้องถิ่นสมัยอดีตถึงปัจจุบัน เพื่อพัฒนาฐานข้อมูลวัฒนธรรมและอารยธรรมโบราณ ในพื้นที่บริเวณลุ่มแม่น้ำโขงและคาบสมุทรมลายู นำเสนอ การศึกษาแหล่งชุมชนโบราณ ยุคก่อนประวัติศาสตร์ในพื้นที่จังหวัดสุราษฎร์ธานีและจังหวัดนครศรีธรรมราช ก่อนปี พ.ศ. 1,800 การศึกษาแหล่งในยุคก่อนประวัติศาสตร์ เนื่องจากแหล่งโบราณคดีเกือบทั้งหมดมีการศึกษามาก่อนหน้านี้ มีการค้นพบมาเป็นระยะเวลานาน ด้วยคุณลักษณะของแหล่งที่มักประกอบไปด้วยสร้างอาคารสิ่งก่อสร้างรูปเคารพที่มีอยู่บนพื้นที่เดียวกัน แหล่งชุมชนในปัจจุบันมีขอบเขตขนาดค่อนข้างชัดเจนซึ่งเป็นที่สังเกตได้ง่ายและเป็นที่รับรู้ของประชาชนในพื้นที่ (พงศ์ธันว สำเภาเงิน, 2555)

กระบวนการถ่ายทอดภูมิปัญญาชุมชนภูมิปัญญาลุ่มแม่น้ำตาปี : ประวัติศาสตร์ คุณค่า และการเชื่อมต่ออารยธรรมศรีวิชัยจังหวัดสุราษฎร์ธานี ผลการวิจัย พบว่า วิถีชีวิตของชุมชนลุ่มแม่น้ำตาปี กระบวนการถ่ายทอดภูมิปัญญา ประกอบด้วย อาหาร อยู่อาศัย เครื่องนุ่งห่ม ยารักษาโรค ซึ่งมีการถ่ายทอดภูมิปัญญาจากรุ่นสู่รุ่น ผสมผสานกับวัฒนธรรมในท้องถิ่นก็เป็นองค์ความรู้ที่ได้รับการสืบทอดมาจนปัจจุบัน ซึ่งภูมิปัญญาในการจัดการตนเองของชุมชนลุ่มแม่น้ำตาปี เกี่ยวกับอาหาร ได้แก่ ไข่เค็มไชยา ภูมิปัญญาแกงปักษ์ใต้ คือ แกงไตปลาหรือแกงพุงปลา แกงเหลือง หรือแกงส้ม ที่เรียก “แกงเหลือง” ภูมิปัญญาขนมจิ้งโบราณ ขนมต้มใบพ้อ (ข้าวต้มลูกโยน) หรือที่เรียกกันว่า “ขนมต้ม” หรือ “แทงต้ม” ภูมิปัญญาในการจัดการตนเองเกี่ยวกับที่อยู่อาศัย เป็นบ้านหลังแรกของในบางของ “คุณพระจันทร์สีประชิด” ปัจจุบันเป็นของ “คุณอนงค์” รับมรดกในฐานะทายาทนั่นเอง ศูนย์เรียนรู้ทางประวัติศาสตร์และโบราณคดีศรีวิชัยวัฒนธรรมเหล็กอำเภอลำพูน จังหวัดสุราษฎร์ธานี ภูมิปัญญาในการจัดการตนเองเกี่ยวกับเครื่องนุ่งห่ม กลุ่มทอผ้าสตรีบ้านพุมเรียง เอกลักษณะเฉพาะเป็นของตนเองใช้ผ้าทอพุมเรียงเป็นผ้าที่ทอจากอำเภอลำพูนจังหวัดสุราษฎร์ธานี ปัจจุบัน ภูมิปัญญาในการจัดการตนเองเกี่ยวกับยารักษาโรค เรื่องยาสมุนไพร เช่น “เด็กชักรกระดูก” ใช้ “ขี้กลา” ที่ได้ถนอมบ้านมาผสมกับยาลูกกลอนทำให้เด็กหายได้ แต่ยายจำไม่ได้แล้วว่าเป็นยาสมุนไพรอะไร สมุนไพรมากมายไม่ต้องปลูกขึ้นเองตามธรรมชาติ เอามาต้มยาหม้อกิน สามวันเจ็ดวันก็หาย “กินผักตามฤดูกาล” จากผักกลายเป็นอาหาร จากอาหารกลายเป็นยาอายุวัฒนะ และอาชีพหม้อพื้นบ้าน ตระกูลเป็น “ครูหมอยา” ตั้งแต่สมัยทวดมีการตำยาหม้อ เรียกว่า “หม้อกลางบ้าน” มาตั้งแต่บรรพบุรุษ มาถึงปัจจุบันทางชุมชน การมีส่วนร่วมในการจัดการตนเองของชุมชน เช่น ชุมชนลีเล็ด ชุมชนท่าฉาง ชุมชนเลม็ด ชุมชนพุมเรียง การส่งเสริมการอนุรักษ์และเชื่อมโยงเครือข่ายมีการท่องเที่ยวจังหวัดสุราษฎร์ธานี เป็นคนชวนทุกเครือข่ายมาเรียนรู้ และตั้งเป็นคณะกรรมการ บริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวขับเคลื่อนให้เชื่อมโยงกัน คณะกรรมการอนุรักษ์

เกี่ยวกับการอนุรักษ์และการสืบสานเชื่อมโยงโดยการเฟ้นหาคนรุ่นหลังไปร่วม เชื่อมโยงเครือข่าย ด้วยการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น ทุกกิจกรรมเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์อารยธรรมศรีวิชัยของชุมชนลุ่มน้ำตาปี ที่มีชื่อว่า “LIFE SMILE MODEL” สอดคล้องกับวลัยพร สุพรรณและคณะ ได้วิจัยเรื่อง การสร้างยุววิจัยกระบวนการขับเคลื่อนในการสืบทอด อนุรักษ์คุ้มครองศิลปะการ ทอผ้าในตำบลสันกำแพง อำเภอกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ ช่วยให้เกิดการรื้อฟื้นศิลปะการทอผ้าไหม สันกำแพงที่กำลังจะสูญหายไปพร้อมกับตัวภูมิปัญญาท้องถิ่นให้กลับมาอีกครั้ง และเสริมสร้างความ เข้มแข็งของชุมชนตำบลสันกำแพง โดยความร่วมมือของหน่วยงานหลายฝ่ายที่เกี่ยวข้องได้เข้ามาให้ สนับสนุนและขับเคลื่อนในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ รวมถึงกลุ่มเยาวชนและคนในชุมชน ให้ความสนใจที่จะเข้าร่วมกิจกรรม (วลัยพร สุพรรณและคณะ, 2558)

สังเคราะห์องค์ความรู้ชุมชนภูมิปัญญาลุ่มแม่น้ำตาปี : ประวัติศาสตร์ คุณค่าและการ เชื่อมต่ออารยธรรมศรีวิชัยจังหวัดสุราษฎร์ธานี ผลการวิจัยพบว่า สังเคราะห์องค์ความรู้ชุมชนภูมิ ปัญญาลุ่มแม่น้ำตาปี: ประวัติศาสตร์ คุณค่าและการเชื่อมต่ออารยธรรมศรีวิชัยจังหวัด สุราษฎร์ธานี ประกอบด้วย 1) พลวัตภูมิปัญญาลุ่มแม่น้ำตาปี : ประวัติศาสตร์ คุณค่าเชื่อมต่อ อารยธรรมศรีวิชัยเกี่ยวกับตำนานโบราณคดีในพื้นที่ ชาวอินเดียจึงใช้เส้นทางตะกั่วป่า-รอบอ่าว บ้านดอน เป็นเส้นทางสำคัญสำหรับข้ามแหลม ทั้งที่ยังมีเส้นทางอื่น ๆ อยู่อีกไม่น้อย เราจะทราบ ได้ในเมื่อได้ศึกษาเรื่องราวของตะกั่วป่าจนเป็นที่เข้าใจแล้วนั่นเอง ชาวอินเดียจึงไม่แล่นเรืออ้อม แหลมสิงคโปร์โดยผ่านช่องมะละกา ก็เนื่องจากช่องมะละกาเต็มไปด้วยโจรสลัด เรือชาวอินเดีย และเปอร์เซียเล็กและมีคนเรือน้อยเกินไป กว่าที่จะสุโจรสลัดได้จึงนิยมการข้ามแหลม ซึ่งเป็นการ ปลอดภัยกว่านี้ประการหนึ่ง อีกประการหนึ่งก็คือว่าการขนถ่ายข้ามแหลมที่ตะกั่วป่า-บ้านดอน เป็นการรวดเร็วว่าทั้งไม่ต้องรับอันตรายจากการพลาตมรสุมโดยไม่จำเป็นแต่ก็เป็นที่ยอมรับกัน แล้วในข้อหนึ่ง ว่าศูนย์กลางอำนาจของอาณาจักรนี้ได้เคยตั้งอยู่ที่ดินแดนรอบอ่าวบ้านดอน เป็น ระยะยาวระยะหนึ่งโดยแน่นอน คุณงามความดีของการมีอาณาจักรศรีวิชัยที่เคยมีอยู่ในดินแดนนี้ ควรจะมีการรื้อฟื้นให้กลับมาในฐานะที่ว่า “วิญญานศรีวิชัยคืนชีพ” เพื่อประโยชน์และความสุข แก่มหาชนในถิ่นนี้และได้ถือเป็นเอกลักษณ์ไทยไปในที่สุด 2) กระบวนการถ่ายทอดภูมิปัญญา ชุมชนภูมิปัญญาลุ่มแม่น้ำตาปี: ประวัติศาสตร์ คุณค่าและการเชื่อมต่ออารยธรรมศรีวิชัยจังหวัดสุ ราษฎร์ธานีเป็นการ สื่อสารเรื่องราวความรู้สึกรักนึกคิด สะท้อนความเป็นมาของวิถีชีวิต สังคม ความ เชื่อ ค่านิยมของแต่ละท้องถิ่นที่มีการเชื่อมโยงกันซึ่งทำให้เกิดวิถีชีวิตภูมิปัญญาต่าง ๆ ในลุ่มแม่ น้ำตาปี ประกอบด้วย อาหาร เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัยและยารักษาโรคและมีส่งเสริมเครือข่ายใน การจัดการตนเองของชุมชนลุ่มแม่น้ำตาปี มีส่วนร่วมในการจัดการแล้วก็สามารถส่งเสริมเครือข่าย เกี่ยวกับ อาหาร ที่อยู่อาศัยและเครื่องนุ่งห่มภายใต้การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ลุ่มแม่น้ำตาปี และ การเสนอเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์อารยธรรมศรีวิชัยของชุมชนลุ่มน้ำตาปี มีชื่อว่า “LIFE SMILE” ซึ่งมีองค์ประกอบย่อย สำหรับการกำหนดเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์อารยธรรมศรี

วิจัยของชุมชนลุ่มแม่น้ำตาปี 3) สังเคราะห์องค์ความรู้ชุมชนภูมิปัญญาลุ่มแม่น้ำตาปี : ประวัติศาสตร์ คุณค่าและการเชื่อมต่ออารยธรรมศรีวิชัยจังหวัดสุราษฎร์ธานีเชื่อมโยงกับวิถีชีวิต ภูมิปัญญาต่าง ๆ ในลุ่มแม่น้ำตาปีที่จนทำให้เกิดเอกลักษณ์ของชุมชนท้องถิ่นรอบอ่าวบ้านดอน ขับเคลื่อนผ่านกิจกรรมและโครงการต่าง ๆ ของจังหวัดสุราษฎร์ธานี เช่น ตลาดประชารัฐ ตลาดวัฒนธรรม ถนนสายวัฒนธรรม บ้านลุ่มแม่น้ำเมืองคนดี วิถีวัฒนธรรมสืบต่อไปในปัจจุบัน

สรุป

1. พลวัตภูมิปัญญาลุ่มแม่น้ำตาปี : ประวัติศาสตร์ คุณค่าเชื่อมต่ออารยธรรมศรีวิชัย ประกอบด้วย ตำนานโบราณคดีรอบอ่าวบ้านดอน การตั้งถิ่นฐานของชุมชนตามหลักภูมิศาสตร์ และวัฒนธรรม องค์ความรู้พลวัตประวัติศาสตร์การตั้งถิ่นฐานของชุมชนลุ่มน้ำตาปีได้จากความรู้เกี่ยวกับภูมิศาสตร์ วัฒนธรรมของพื้นที่ ประวัติศาสตร์การตั้งถิ่นฐานของชุมชน วิถีชีวิต ภูมิปัญญาเชื่อมโยงอารยธรรมศรีวิชัยของชุมชนด้วยปัจจัย 4 และพลวัตการเชื่อมเส้นทาง เครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์อารยธรรมศรีแสดงหลักฐานแพร่หลายในอำเภอ ไชยา อำเภอท่าฉาง อำเภอพุนพิน อำเภอกีร์รัฐนิคม อำเภอเมืองฯ และอำเภอกาญจนดิษฐ์ ในจังหวัดสุราษฎร์ธานีเป็น แนวทางการดำเนินชีวิตของคนในลุ่มแม่น้ำตาปีผ่านการเรียนรู้จนเป็นประสบการณ์ในการดำเนินชีวิต เพื่อสื่อสารเรื่องราวความรู้สู่กันคิด สะท้อนความเป็นมาของวิถีชีวิต สังคม ความเชื่อ ค่านิยมของแต่ละท้องถิ่นที่มีการเชื่อมโยงกันซึ่งทำให้เกิดวิถีชีวิตภูมิปัญญาต่าง ๆ ในลุ่มแม่น้ำตาปีถึงปัจจุบัน

2. กระบวนการถ่ายทอดภูมิปัญญาชุมชนภูมิปัญญาลุ่มแม่น้ำตาปี : ประวัติศาสตร์ คุณค่าและการเชื่อมต่ออารยธรรมศรีวิชัยจังหวัดสุราษฎร์ธานี ประกอบด้วย วิถีชีวิตของชุมชนลุ่มแม่น้ำตาปี ภูมิปัญญาในการจัดการตนเองของชุมชนลุ่มแม่น้ำตาปี ภูมิปัญญาการเชื่อมโยงอารยธรรมศรีวิชัยของลุ่มแม่น้ำตาปีจังหวัดสุราษฎร์ธานี พลวัตภาคประชาสังคมในการจัดการตนเองลุ่มแม่น้ำตาปีจังหวัดสุราษฎร์ธานี เส้นทางและเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ลุ่มแม่น้ำตาปีเป็นการสืบทอดกิจกรรมที่เกิดขึ้นในการอนุรักษ์มาจากรุ่นสู่รุ่นโดยการสร้าง ปรับปรุง แก้ไขและพัฒนา จึงจะเกิดความยั่งยืนสู่การอนุรักษ์และการสืบทอดต่อไป ผ่านเส้นทางและเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ลุ่มแม่น้ำตาปี ประกอบด้วยชุมชนลีเล็ด ชุมชนท่าฉาง ชุมชนเลม็ด ชุมชนพุมเรียงและ เสนอรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์อารยธรรมศรีวิชัยของชุมชนลุ่มน้ำตาปีผู้วิจัยเสนอรูปแบบ เส้นทางท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์อารยธรรมศรีวิชัยของชุมชนลุ่มน้ำตาปี ที่มีชื่อว่า “LIFE SMILE MODEL”

3. สังเคราะห์องค์ความรู้ชุมชนภูมิปัญญาลุ่มแม่น้ำตาปี : ประวัติศาสตร์ คุณค่าและการเชื่อมต่ออารยธรรมศรีวิชัยจังหวัดสุราษฎร์ธานี พิจารณาได้จากองค์ความรู้ประวัติศาสตร์ การตั้งถิ่นฐานของชุมชนรอบอ่าวบ้านดอนเพื่อเปิดวิญญูณแห่งศรีวิชัยจักคืบด้วยร่องรอยทางวิถีชีวิตภูมิปัญญาที่ฝังรากลงสู่พื้นที่อ่าวบ้านดอน ที่เคยมีในยุคหนึ่งกลับคืนมาสู่ดินแดนนั้น

แห่งนี้ ขึ้นมาเพื่อเป็นที่รองรับวิญญานแห่งศรีวิชัยอันจักคืนชีพมาสู่ดินแดนนี้โดยการขับเคลื่อนผ่านกิจกรรมและโครงการต่าง ๆ ของจังหวัดสุราษฎร์ธานี เช่น นวัตกรรมชุมชน ตลาดประชารัฐ ตลาดวัฒนธรรม ถนนสายวัฒนธรรมลุ่มแม่น้ำตาปีเมืองคนดีศรีสุราษฎร์สืบต่อไป

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 กลุ่มชุมชน องค์กรและเครือข่ายภาครัฐที่เกี่ยวข้องพลวัตวิถีชีวิตภูมิปัญญา และการเชื่อมโยงอารยธรรมศรีวิชัยของกลุ่มแม่น้ำตาปีจังหวัดสุราษฎร์ธานี สู่ความเป็นมาตรฐาน คุณภาพชีวิตที่ดีของคนในจังหวัดสุราษฎร์ธานีอย่างเป็นรูปธรรมในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเพื่อเป็นแนวทางสามารถนำไปปฏิบัติได้จริง ภายใต้นโยบายและยุทธศาสตร์จังหวัด ส่งผลให้เกิดความมั่นคง มั่งคั่ง นำไปสู่การพัฒนาจังหวัดที่เข้มแข็งในอนาคตสอดคล้องกับยุทธศาสตร์แผน 20 ปี ของจังหวัดสุราษฎร์ธานี

1.2 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทุกระดับควรดำเนินการสนับสนุนการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ลุ่มแม่น้ำตาปี โดยใช้ชุมชนเป็นแหล่งเรียนรู้และการท่องเที่ยวโดยชุมชนในจังหวัดสุราษฎร์ธานีอย่างจริงจังและต่อเนื่องสอดคล้องกับยุทธศาสตร์แผน 20 ปี ของจังหวัดสุราษฎร์ธานี

1.3 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทุกระดับขับเคลื่อนผ่านกิจกรรมและโครงการต่าง ๆ ของจังหวัดสุราษฎร์ธานี เช่น นวัตกรรมชุมชน ตลาดประชารัฐ ตลาดวัฒนธรรม ถนนสายวัฒนธรรม ลุ่มแม่น้ำตาปีเมืองคนดีศรีสุราษฎร์สืบต่อไปสอดคล้องกับยุทธศาสตร์แผน 20 ปี ของจังหวัดสุราษฎร์ธานี

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยในมิติต่าง ๆ

2.1 แลกเปลี่ยนเรียนรู้และถอดบทเรียน “พลวัตภูมิปัญญาลุ่มแม่น้ำตาปี การท่องเที่ยวที่ยั่งยืน สังคมเป็นสุข” ภายใต้หลักคิด ภูมิปัญญาลุ่มแม่น้ำตาปี : ประวัติศาสตร์ คุณค่า และการเชื่อมต่ออารยธรรมศรีวิชัย เพื่อสร้างพื้นที่มิติใหม่ให้กับจังหวัดสุราษฎร์ธานี

2.2 พัฒนาหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง “พลวัตภูมิปัญญาลุ่มแม่น้ำตาปี การท่องเที่ยวที่ยั่งยืน สังคมเป็นสุข” ภายใต้หลักคิด ภูมิปัญญาลุ่มแม่น้ำตาปี : ประวัติศาสตร์ คุณค่าและการเชื่อมต่ออารยธรรมศรีวิชัย ขยายเขตพื้นที่จากชุมชน ตำบล อำเภอและจังหวัดโดยมีการเชื่อมโยงเครือข่ายในการพัฒนาจังหวัดเป็นศูนย์กลางร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้และถอดบทเรียนให้มีประสิทธิภาพสูงสุด

2.3 ผลสัมฤทธิ์จากการพัฒนา “พลวัตภูมิปัญญาลุ่มแม่น้ำตาปี การท่องเที่ยวที่ยั่งยืน สังคมเป็นสุข” ภายใต้หลักคิด ภูมิปัญญาลุ่มแม่น้ำตาปี : ประวัติศาสตร์ คุณค่าและการเชื่อมต่ออารยธรรมศรีวิชัยตามนโยบายและยุทธศาสตร์แผน 20 ปีของจังหวัดสุราษฎร์ธานีบรรลุเป้าหมายในอนาคตให้เกิดประโยชน์ต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- คณะกรรมการยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดสุราษฎร์ธานี. (2557). แผนพัฒนาจังหวัดสุราษฎร์ธานี พ.ศ. 2557 -2560 (ฉบับทบทวน). จังหวัดสุราษฎร์ธานี: สำนักงานจังหวัดสุราษฎร์ธานี .
- ครองชัย หัตถา. (2561). โครงการสืบสานวัฒนธรรมตามรอยอารยธรรมศรีวิชัย. สุราษฎร์ธานี: สำนักศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.
- ประสิทธิ์ พันธวงษ์. (2559). พุทธประชาธิ์กับการพัฒนาในยุค Thailand 4.0. ใน รายงานการประชุมวิชาการระดับชาติ “ราชมงคลสุนทรวิวิชาการ ครั้งที่ 8” วิจัยเพื่อประเทศไทย 4.0 มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน วิทยาเขตสุรินทร์ 22-23 ธันวาคม. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน วิทยาเขตสุรินทร์.
- ปริญญา ปานขานนา. (2557). วรรณกรรมตามแนวลำน้ำตาปี. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี, 6(1), 103.
- พงศ์ธันว์ สำเภาเงิน. (2555). ศึกษาความเชื่อมโยงของวัฒนธรรมท้องถิ่นสมัยอดีตถึงปัจจุบัน. ใน รายงานวิจัย. กรมศิลปากร กระทรวงวัฒนธรรม.
- วรารัตน์ มหามนตรี. (2557). โลกทัศน์ของคนไทยจากภาพิต. ใน รายงานการวิจัย. คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- วลัยพร สุพรรณและคณะ. (2558). การรื้อฟื้นศิลปะการทอผ้าไหมสันกำแพง เพื่อสืบทอดวัฒนธรรมด้วยสื่อพื้นบ้านและเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนตำบลสันกำแพง. ใน รายงานวิจัย. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- อมรา ศรสุชาติ. (2561). ประวัติศาสตร์-โบราณคดี สุราษฎร์ธานี. ใน เอกสารการบรรยายโครงการสืบสานวัฒนธรรมตามรอยอารยธรรมศรีวิชัย ณ สำนักศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี. สำนักศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.